

відродить довіру громадян України до ідеї фінансової взаємодопомоги. На фінансовому ринку України функціонуватимуть ефективні установи небанківського сектору, які надаватимуть послуги населенню, малому і середньому бізнесу, вносячи посильний вклад у розбудову вітчизняної економіки.

Література

1. Закон України "Про кооперацію". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/go/1087-15>.
2. Закон України "Про кредитні спілки". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/go/2908-14>.
3. Закон України "Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/go/2664-14>.
4. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.
5. Підсумки діяльності кредитних установ за 9 місяців 2015 року. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://nfr.gov.ua/pokaznyki_ks_9mis2015pdf.
6. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
7. Кравченко Л. Виступи на засіданнях, присвячених вирішенню питань неприбутковості кредитних спілок та запровадження РРО (вересень-грудень 2015 року) / Л. Кравченко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.Unascu.org.ua>.
8. Проект Закону України "Про внесення зміни до статті 133 Податкового кодексу України щодо статусу неприбутковості кредитних спілок" від 13.11.2015 р., № 3481. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://nfr.gov.ua/news/205.html?PrinVersion>.
9. Проект Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування і послуг" від 13.11.2015 р., № 3480. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://nfr.gov.ua/news/205.html?PrinVersion>.

Надійшло до редакції 05.02.2016 р.

Коцовская Р.Р. Пути обеспечения развития кредитных союзов на современном этапе реформирования финансового сектора Украины

Проанализированы самые злободневные проблемы и современное финансовое состояние отечественных кредитных союзов. Кредитные союзы по специальному законодательству работают на кооперативном основании, но не признаны на государственном уровне неприбыльными организациями. Обращено внимание на неправомерное внедрение в их деятельность регистраторов расчетных операций, что приведет к увеличению их расходов и последовательному уничтожению отечественной системы кредитной кооперации. Рекомендованы первоочередные пути, которые помогут закрепить кредитным союзам на финансовом рынке Украины.

Ключевые слова: неприбыльность кредитных союзов, кооператив, финансовый сектор, реформирование, резервный капитал, резерв на покрытие невозвращенных кредитов, регистратор расчетных операций.

Kotsovska R.R. The Ways of Providing Credit Unions Development on the Modern Stage of Reformation of Financial Sector of Ukraine

The most urgent problems and modern financial state of credit unions are analysed. Credit unions operate under a special law; their activity is based on cooperative principles, however the state does not recognize them as non-profit institutions. The author focuses on the fact that the implementation of the payment transactions registrar for their activities is wrongful, will increase spending, and the gradual destruction of the national system of credit cooperation will be real. Some priority ways are recommended to help credit unions to gain a foothold in the financial market of Ukraine.

Keywords: non-profit credit unions, cooperatives, financial sector, reform, reserve capital, reserve for compensation of defaulted loans, the registrar of payment transactions.

УДК 331.2(477)

ГІДНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА – ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Г.Я. Кучер¹

Проаналізовано стан оплати праці в Україні, її динаміку та відповідність світовим стандартам, досліджено купівельну спроможність заробітної плати. Визначено негативні тенденції в оплаті праці. З'ясовано причини низького рівня заробітної плати. Показано особливості впливу розміру заробітної плати на соціально-економічний розвиток країни. Доведено потребу удосконалення економіко-інституціонального механізму формування системи оплати праці на основі врахування досвіду розвинених країн. Запропоновано цілісну концепцію забезпечення гідної заробітної плати, яка включає комплекс заходів з удосконалення державного регулювання оплати праці у поєднанні з реформуванням всієї економіки.

Ключові слова: оплата праці, прожитковий мінімум, міжнародні стандарти, диференціація, мінімальна заробітна плата, державне регулювання, модернізація економіки, заробітна плата, сукупний попит, доходи населення.

Постановка проблеми. Актуальним питанням сьогодення є забезпечення належного рівня життя населення. Гідна оплата праці є потужним мотиватором працівників, фактором зростання ВВП країни і конкурентоспроможності національної економіки. Заробітна плата формує сукупний попит населення, оскільки більшу її частину використовують на поточне споживання. Недостатній попит на ринку призводить до скорочення темпів економічного зростання.

В Україні рівень заробітної плати більшої частини населення є дуже низьким і не забезпечує простого відтворення робочої сили. Найменш забезпечені верстви населення зазнали найбільшого зниження реальних доходів і зменшення кількісних параметрів споживання [1]. Поляризація населення за рівнем доходів призвела до "розмивання" нечисленного середнього класу. Значна частина працівників отримує заробітну плату близьку до мінімальної. Існуючі стандарти оплати праці не відповідають реальним потребам населення. Надмірна диференціація українського населення супроводжується загальною бідністю і негативною економічною динамікою.

У 2014-2015 рр. Україна пережила політичну, фінансово-економічну та банківську кризи. Анексія Криму та конфлікт на сході України, разом із нагромадженими у попередні роки макроекономічними дисбалансами, зруйнували макрофінансову стабільність держави. Політика економії державних видатків в умовах низького життєвого рівня населення провокує катастрофічне звуження споживчих можливостей найменш забезпечених прошарків населення, посилює соціальне відторгнення жителів багатьох територій (передусім сільського населення). Значна девальвація національної валюти призвела до стрімкого зростання цін та зовнішнього державного боргу України. Заробітна плата в Україні стала однією з найнижчих у світі. Рівень зарплат та пенсій в Україні вже давно не відповідає реальному прожитковому мінімуму і не забезпечує потреби населення. Існуючий механізм формування оплати праці виявився неефективним і не відповідає ринковим умовам господарювання. Виникла потреба комплексного

¹ доц. Г.Я. Кучер, канд. екон. наук – Буцацький інститут менеджменту і аудиту

дослідження проблем оплати праці в Україні з метою вироблення заходів щодо їх усунення та розроблення нової політики у цій сфері. Реформування системи оплати праці є основою майбутніх економічних перетворень у країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оплати праці досліджують багато науковців, серед яких: А. Колот, Е. Лібанова, В. Думанська, Г. Перегудова, Г. Куліков, А. Грушева, Н. Осипова, Г. Кір'ян, Н. Ільєнко, Ю. Спасенко, О. Грішнова та ін. Дискусійним залишається питання обґрунтування мінімального та середнього розміру заробітної плати. Аналіз проблем оплати праці дасть змогу виділити причини виникнення негативних тенденцій та диспропорцій у цій сфері. Здійснення економічних реформ та їх наукове обґрунтування потребує глибшого дослідження зарубіжного досвіду оплати праці. Необхідна цілісна концепція, яка ґрунтувалась би на науковому підході вирішення зазначених вище проблем, і нова законодавча база.

Мета дослідження – розроблення заходів щодо вдосконалення системи оплати праці з метою підвищення рівня добробуту працюючого населення, що є необхідною умовою економічного зростання країни.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення гідної заробітної плати є основою формування матеріальної складової частини добробуту населення.

Відповідно до ст. 25 "Загальної декларації прав людини", кожен має право на такий життєвий рівень, враховуючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту його самого та членів його сім'ї. Ст. 11 "Міжнародного Пакту про економічні, соціальні та культурні права" закріплює право кожного на достатній життєвий рівень та його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло і на неухильне поліпшення умов життя [2]. Отже, згідно з міжнародними стандартами, мінімальна зарплата повинна гарантувати задоволення основних життєвих потреб працівника та членів його сім'ї. Проте нинішній її розмір не може забезпечити навіть можливість фізіологічного виживання працівника, що є порушенням прав людини. У законодавчих актах України мінімальну заробітну плату порівнюють із прожитковим мінімумом. Проблеми задоволення потреб членів сім'ї не існує, що суперечить "Міжнародному Пакту про економічні, соціальні і культурні права", який після ратифікації його Україною входить до її законодавчої системи.

Використовують необґрунтовану методику розрахунку прожиткового мінімуму, що негативно позначається на доходах населення, його мотивації до праці і формує недостовірну картину стосовно рівня бідності. Методика визначення споживчого кошика є застарілою і не прозорою. Питома вага вартості продуктів харчування у структурі прожиткового мінімуму становить приблизно 60 %, тоді як у США – 20 % [3]. Згідно з офіційним повідомленням Держкомстату України, за 2014 р. ціни в Україні підвищились на 24,9 %, а за 2015 р. – на 39,5 %, тоді як заробітна плата зросла у 2014 р. на 6 %, а у 2015 р. – на 20,5 %. Отже, динаміка номінальної зарплати мало що показує, оскільки не враховує цінового фактора, девальвації гривні і, як наслідок – її купівельної спроможності. Незначне зростання зарплати не змогло компенсувати фактор зростання цін. Розрив між цінами і доходами населення поглибився. Реальна заробітна плата

за 2014 р. зменшилась на 6,5 %, а у 2015 р. – на 20,2 %. Водночас спостерігається зниження реального ВВП країни, причиною чого є спад економічної активності населення (табл. 1).

Табл. 1. Показники соціально-економічного розвитку країни [4; с. 4, 8, 20, 21]

№ з/п	Показник	Рік		
		2013	2014	2015
1	Зміна споживчих цін (грудень до грудня попереднього року, %)	0,5	24,9	43,3
2	Темпи зростання (зниження) середньомісячної номінальної заробітної плати (у % до відповідного періоду попереднього року)	107,9	106,0	120,5
3	Темпи зростання (зниження) реальної заробітної плати (у % до відповідного періоду попереднього року)	108,2	93,5	79,8
4	Темпи зростання (зниження) реального доходу населення (у % до відповідного періоду попереднього року)	106,1	88,5	I кв.
				II кв.
5	Приріст (зниження) ВВП у поточних цінах 2010 р. (у % до відповідного періоду попереднього року)	0,0	-6,6	I кв.
				II кв.
				III кв.
				-17,2
				-14,6
				-7,2

Більшість населення не задоволена офіційно встановленим обсягом необхідних життєвих засобів, який є недостатнім. За розрахунками Світового банку, якщо людина отримує менше ніж 5 дол. на день, то вона перебуває за межею бідності. Встановлений розмір мінімальної зарплати в Україні не відповідає європейським стандартам, що зумовлює поширення такого явища, як бідність населення [5]. Незначна кількість працівників отримувала в 2015 р. зарплату, нижчу за мінімальну (1378,00 грн) – 3,9 % у 2015 р. [4, с. 21].

Мінімальна заробітна плата не задовольняє мінімальних життєвих потреб населення, відірвана від фактичного рівня продуктивності праці. Низький її рівень є причиною масштабної бідності серед працюючого населення, руйнує мотивацію до праці, породжує утриманські настрої серед населення. Станом на сьогодні, мінімальна зарплата в Україні є найнижчою серед країн Європи і становить близько 47 євро на місяць. Навіть у найбідніших країнах Європи – Албанії та Молдові – мінімальна зарплата становить 158 євро та 88 євро відповідно (табл. 2).

У період кризи при значному стрибку валюти і цін на енергоносії, підприємства, особливо приватні, прагнуть мінімізувати свої витрати. Здебільшого це відбувається через економію коштів на оплату праці. Частка заробітної плати у собівартості продукції становить у середньому 8-11 %, тоді як у європейських країнах ця частка становить 40-50 %. Багато сімей більшу половину своїх доходів витрачають на харчування, що свідчить про бідність українського населення. Так, на придбання товарів і послуг припадає 87,2 % витрат [4, с. 20]. У структурі доходів збільшується частка соціальної допомоги та інших трансфертів (33,2 %), а частка оплати праці зменшується, що є негативною тенденцією в економіці, оскільки загрожує зменшенню ВВП країни [4, с. 20]. Знижується роль оплати праці.

Низький рівень заробітної плати негативно позначається на стані здоров'я та тривалості життя. Занижена ціна робочої сили породжує надмірну

експлуатацію найманих працівників. Значна частина працівників (24,3 %) отримувала в 2015 р. заробітну плату в межах 1,5-2,5 тис. грн на місяць, а 9,3 % населення отримували зарплату в межах 1378,0-1500,0 грн [4, с. 21]. У 2016 р. ситуація мало що зміниться, оскільки в січні мінімальна зарплата не підвищилася.

Табл. 2. Мінімальна заробітна плата у деяких країнах Європи та в Україні у 2015 р. [6]

Країна Європи	Мінімальна зарплата, євро
Люксембург	1923
Нідерланди	1502
Бельгія	1502
Німеччина	1473
Ірландія	1461
Франція	1458
Великобританія	1378
Словенія	791
Іспанія	757
Греція	684
Португалія	589
Польща	410
Хорватія	400
Естонія	390
Словаччина	380
Латвія	360
Угорщина	345
Чехія	335
Литва	325
Румунія	235
Болгарія	194
Албанія	157
Молдова	88
Україна	47

Водночас спостерігається значне розшарування суспільства за рівнем доходів. Поляризація суспільства спричиняє критичні соціально-економічні наслідки: скорочується споживчий попит населення внаслідок низької платоспроможності, споживання майже 1/5 частини населення є нижчим за прожитковий мінімум, тоді як капітал 35 осіб перевищує 35,8 % ВВП країни [1]. В Україні середній клас ще не сформовано. Українські багатії, особливо чиновники, в руках яких зосереджена влада, використовують наявні ресурси для власного збагачення. Відсутність прогресивної ставки оподаткування на доходи фізичних осіб не відповідає принципам соціальної справедливості. Значно більший податковий тягар припадає на бідніші верстви населення, а найзаможніші від нього максимально захищені, на відміну від оподаткування фізичних осіб в США. У розвинених країнах світу середня заробітна плата становить близько 3000 дол., в той час у країнах, що розвиваються, – 1000 дол. Середньомісячна заробітна плата робітника у світі, за даними ООН, становить 1480 дол. на місяць [7]. Офіційна статистика стверджує, що середньомісячна зарплата в Україні в 2015 р. становила 4195,00 грн [4, с. 21], що за курсом НБУ становить 175 дол. Це майже в дев'ять разів менше від середньомісячної зарплати у світі.

Політика економії державних видатків, особливо на виплату зарплат, пенсій, призвела до скорочення внутрішнього попиту, а отже, до падіння виробництва. Зростає заборгованість із виплати заробітної плати. Відповідно до даних Держкомстату України на 01.02.2016 р., сума заборгованості з виплати заробітної плати становила 1,880 млрд грн, що на 560 млн грн більше, ніж на початку 2015 р. Про низький рівень заробітної плати свідчить частка оплати праці найманих працівників у ВВП, яка становить 35,3 % [4, с. 5], що значно менша, ніж у країнах Євросоюзу (60-65 %) [8, с. 347].

Ще однією проблемою у нашій країні є наявність необґрунтованої диференціації оплати праці в регіональному розрізі і за видами економічної діяльності. Найбільша середньомісячна заробітна плата у Києві (6732 грн). Серед областей лідирують Донецька (4986 грн) та Дніпропетровська (4367 грн) обл. Найнижчою є зарплата у Тернопільській обл (2994 грн), що значно менша від середньої в Україні, й у 2,25 раза менша, ніж у Києві (табл. 3).

Існує істотна диференціація за окремими видами економічної діяльності. Найбільш високу зарплату отримують працівники, зайняті у сфері авіаційного транспорту, фінансової і страхової діяльності, інформації та телекомунікації. Найнижча зарплата у працівників поштової та кур'єрської діяльності, охорони здоров'я, освіти, а також в організації харчування. Досить низька зарплата у сільському, лісовому та рибному господарствах, що призвело до скорочення чисельності сільського населення та їх масового виїзду у великі міста та за межі України (табл. 4).

Результати проведеного аналізу стану оплати праці свідчать про певні деформації: штучне зниження заробітної плати, невідповідність українських соціальних стандартів європейським, наявність значної необґрунтованої диференціації в оплаті праці, відсутність залежності розміру заробітної плати від професійно-кваліфікаційного рівня працівників у сферах охорони здоров'я, освіти, що знижує мотивацію до праці і призводить до розшарування суспільства і погіршення криміногенної ситуації у країні. Це зумовлює необхідність реформування системи оплати праці, яка повинна здійснюватися на основі модернізації всієї економіки. Існуючі ринкові механізми неспроможні забезпечити належну оплату праці. Виникла потреба в посиленні державного регулювання у формуванні доходів населення та в проведенні зваженої соціальної політики.

Збільшення реальної зарплати є одним з основних завдань уряду. Тому виникла потреба переходу від моделі "дешевої" до моделі "дорогої" робочої сили. Невідкладним завданням є встановлення таких державних соціальних стандартів в оплаті праці, які відповідали б реальним потребам населення. Мінімальну заробітну плату можна визначати як у США, спираючись на динаміку номінального ВВП, продуктивності праці та середньої зарплати з урахуванням індексу цін. На думку фахівців громадської організації "Публічний аудит", розмір мінімальної заробітної плати 1378 грн не можна назвати справедливим. Він повинен враховувати показник фактичної інфляції, адже за два останні роки, згідно з даними офіційної статистики, купівельна спроможність населення знизилась на 83 %. Якщо врахувати цей фактор, то за їх розрахунками мінімальна зарплата в 2016 р. має становити 2487 грн, а мінімальна пенсія – 1938 грн, тоді

як прожитковий мінімум – 7000 грн. Цілком справедливо було б встановити у 2016 р. мінімальну заробітну плату не нижчу 2500 грн.

Табл. 3. Середньомісячна заробітна плата за регіонами за період з початку року у 2015 р.^{1, 2} [9] (у розрахунку на одного штатного працівника, грн)

Назва областей	Січень-грудень
Україна	4195
Вінницька	3395
Волинська	3291
Дніпропетровська	4367
Донецька	4986
Житомирська	3271
Закарпатська	3381
Запорізька	4200
Івано-Франківська	3405
Київська	4153
Кіровоградська	3282
Луганська	3427
Львівська	3647
Миколаївська	3984
Одеська	3893
Полтавська	3783
Рівненська	3573
Сумська	3449
Тернопільська	2994
Харківська	3697
Херсонська	3122
Хмельницька	3370
Черкаська	3360
Чернівецька	3049
Чернігівська	3295
м. Київ	6732

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

² Дані наведено щодо юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб.

Табл. 4. Середньомісячна заробітна плата за видами економічної діяльності за період з початку року у 2015 р. [9] (у розрахунку на одного штатного працівника, грн)

Вид діяльності	Січень-грудень
Усього	4195
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	3308
з них сільське господарство	3140
Промисловість	4791
Будівництво	3552
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4692
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4653
наземний і трубопровідний транспорт	4172
водний транспорт	5076

авіаційний транспорт	18470
складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	5356
поштова та кур'єрська діяльність	2180
Тимчасове розміщування й організація харчування	2786
Інформація та телекомунікації	7112
Фінансова та страхова діяльність	8603
Операції з нерухомим майном	3660
Професійна, наукова та технічна діяльність з неї наукові дослідження та розробки	6737
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4972
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	3115
Освіта	4378
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги з них охорона здоров'я	3132
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2829
діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг	2853
функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури	4134
Надання інших видів послуг	3150
	3049
	3634

Важливою умовою забезпечення гідної зарплати є досягнення випереджальних темпів підвищення номінальної заробітної плати порівняно з темпами зростання споживчих цін. Для цього потрібно дотримуватися позитивного торговельного сальдо в експортно-імпортних операціях, удосконалити систему управління державним боргом з метою його зменшення, що дасть змогу зміцнити українську гривню. Потрібно змінити методологічні підходи до розрахунку величини не тільки мінімальної заробітної плати, а й прожиткового мінімуму. Методика розрахунку повинна бути прозорою. Треба розширити перелік найменувань у споживчому кошику.

Враховуючи значну диференціацію у доходах населення та існування тіньового сектору, важливим завданням є удосконалення системи їх оподаткування. Перехід до прогресивної системи оподаткування податку з доходів фізичних осіб, заміна податкової соціальної пільги на неоподатковуваний мінімум на рівні мінімальної заробітної плати дасть змогу сформувати "середній клас" і покращати ситуацію в нашій країні.

З метою запобігання еміграції працюючого населення, потрібно забезпечити умови для реалізації своїх можливостей трудовому потенціалу (встановити належний рівень оплати праці, розширити ринок праці). Це сприятиме підвищенню споживчого попиту населення, стимулюванню вітчизняного виробництва і збільшенню ВВП. Підвищення заробітної плати повинно супроводжуватись економічним зростанням. Цього можна досягти на основі модернізації економіки: розширення високотехнологічного та інноваційного виробництва, створення нових робочих місць, залучення іноземного капіталу і створення спільних підприємств, ліквідація корупційної діяльності чиновників і високопосадовців, зниження відсоткової ставки на кредити.

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про існування деструктивних явищ ринкової економіки в Україні. Актуалізується питання по-

ширення бідності серед населення та розшарування суспільства. Підвищується експлуатація працівників з боку роботодавців. Існуючий механізм формування оплати праці в Україні є недосконалим. На думку фахівців МОП, в умовах обтяження бюджету країни та домогосподарств боргами, обмеження зростання заробітної плати і дерегуляція ринку праці не здатні сприяти сталому економічному зростанню. Це може спричинити стагнацію виробництва і зниження продуктивності праці. Гідна заробітна плата є головним стимулом до праці, фактором зростання ВВП та економічної могутності країни.

Відповідно до проведеного аналізу стану оплати праці, можна визначити пріоритетні напрями державної політики у цій сфері:

- встановлення мінімальних державних соціальних стандартів в оплаті праці на основі науково обгрунтованих мінімальних необхідних фізіологічних і соціальних потреб людини;
- усунення деформацій співвідношень у рівнях заробітної плати в регіональному розрізі і за видами економічної діяльності;
- звільнення від оподаткування мінімальної заробітної плати, перехід до прогресивної системи оподаткування доходів від зайнятості та інших доходів з метою перерозподілу податкового навантаження на високодохідні верстви населення;
- здійснення контролю з боку держави за належним розміром заробітної плати та оптимальною її диференціацією на приватних підприємствах;
- проведення політики зростання реальної заробітної плати у поєднанні з виваженою макроекономічною політикою та модернізацією економіки, створення сприятливих умов для розширення виробництва та вітчизняного ринку, збільшення кількості робочих місць.

Література

1. Аналітична доповідь Національного ін-ту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки / Національний ін-т стратегічних досліджень. 2014. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/articles/1673/>.
2. Мінімальна зарплата в Україні – одна з найнижчих у світі // Рідна Житомирщина, 2015. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zt.ridna.ua/2015/01/06/minimilna-zarplata-v-ukrajini-odna-z-najnyzhchih-u-sviti/>.
3. Поліщук А.О. Порівняльний аналіз механізму формування прожиткового мінімуму у США та Україні / А.О. Поліщук // Економіка. Управління. Інновації : зб. наук. праць. – 2013. – № 2. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_67.
4. Соціально-економічний розвиток України за 2015 рік / Державна служба статистики України, 2016. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Будицький І.О. Заробітна плата – основа добробуту населення / І.О. Будицький // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. праць. – 2014. – № 1. – С. 222-225. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvtp_2014_1_36.
6. Ворон С. Мінімальні соціальні стандарти в Україні: світовий вимір / С. Ворон. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache;http://patrol.lutsk.ua/articles/2845&gws_rd=cr&ei=6oS3VtbRlceUsgHNqbnIDw.
7. Найнижча зарплата у Європі / Рівне-Ракурс, 2015. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://rakurs.govno.ua/17161>.
8. Сазонець О.М. Наукові підходи до виявлення тенденцій оплати праці в Україні та країнах світу / О.М. Сазонець // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журнал. – 2014. – № 9. – С. 344-350.
9. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Надійшло до редакції 12.02.2016 р.

Кучер Г.Я. Достойная заработная плата – залог экономического роста Украины

Проанализированы состояние оплаты труда в Украине, ее динамика и соответствие мировым стандартам, исследована покупательная способность заработной платы. Определены негативные тенденции в оплате труда. Выяснены причины низкого уровня заработной платы. Показаны особенности влияния размера заработной платы на социально-экономическое развитие страны. Доказана необходимость усовершенствования экономико-институционального механизма формирования системы оплаты труда на основе учета опыта развитых стран. Предложена целостная концепция обеспечения достойной заработной платы, которая включает комплекс мероприятий по совершенствованию государственного регулирования оплаты труда в сочетании с реформированием всей экономики.

Ключевые слова: оплата труда, прожиточный минимум, международные стандарты, дифференциация, минимальная заработная плата, государственное регулирование, модернизация экономики, заработная плата, совокупный спрос, доходы населения.

Kucher G.Ya. Decent Wage – Key to Economic Growth of Ukraine

The state of wages in Ukraine, its dynamics and compliance with international standards, and the purchasing power of wages are analysed. Some negative trends in wages, and artificially lower wage discrepancy in Ukrainian are determined. European social standards, availability of significant unjustified differentiation in payment, depending on the professional qualification of employees, which reduces incentives to work are defined. The reasons for low wages are uncovered. The features of the impact of wages on the socio-economic development are described. The necessity of improving the economic and institutional mechanism for the formation of the wage system based on taking into account the experience of developed countries is justified. A holistic concept of decent wages, which includes a range of measures to improve state regulation power of wages in conjunction with the reform of the economy is provided. The reform of remuneration should be based on economic modernization. The priorities of the state policy of remuneration should include the following: raising the minimum state standards in pay, setting reasonable wage differentiation, improving the mechanism of tax payment, the policy of real wage growth combined with prudent macroeconomic policies and the modernization of the economy.

Keywords: pay, cost of living, international standards, differentiation of minimum wage, regulation, modernization of the economy, wages, aggregate demand and income.

УДК 336.143.01

СТАНОВЛЕННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН НА РІЗНИХ ЕТАПАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

В.І. Кім¹

Розглянуто форми організації бюджетних відносин на різних етапах державотворення. Окреслено методи формування та напрями використання бюджетних ресурсів у контексті реалізації конституційної доктрини держави в історичній ретроспективі. Висвітлено вітчизняні особливості бюджетування в умовах феодалізму, первісного капіталістичного нагромадження капіталу, державно-монополістичного способу розширеного відтворення, командно-адміністративної економіки, сучасного соціально-орієнтованого вибору української держави.

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, бюджетні відносини, доходи бюджету, видатки бюджету.

¹ ст. викл. В.І. Кім – Львівський інститут економіки і туризму